

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. II. Vtrùm secunda Persona in Divinis sit imago Patris.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

VIII.
Secunda Personâ
sape vocatur
Sapientia.

Dices: per vocem *Sapientia* saepe in divinis Libris significatur secunda Trinitatis Personâ, quamvis hoc nomen omnibus tribus Personis sit commune, idem ergo dici poterit de Verbo, maxime cum S. Damascenus primo Fidei, cap. 6. *Verbum Dei perfectionem* appellet *absolutam*; Sanctus etiam Basilius lib. 5. contra Eunomium, cap. 11. Spiritum Sanctum vocat *Verbum Filii*: quodque caput est, Apostolus ad Ephes. 6. vers. 17. *Gladium Spiritus* ait esse *Verbum Dei*.

IX.
Cur nomen
Sapientia
peculiariter
tribuatur
Filio.

Respondetur, ideo secundam Personam appellari *Sapientiam*, quia cum per intellectum procedat, est ex vi suâ processionis Sapientia subsistens, quamvis *Sapientia* sit quid toti Trinitati commune. At verò nomen *Verbi* ita secundæ Personæ est proprium, ut aliis non competat, ut jam ostensum est. Ad illa quæ proximè allata sunt, dico Apostolum loco ad Ephes. citato, non de Spiritu Sancto loqui, sed de Verbo externo prædicationis Evangelii, per quod Verbum, Spiritus Sanctus Gentilitatis circa Deum errores, & hominum peccata, tanquam per gladium quendam spirituales trucidat. Sanctus autem Basilius, dum Spiritum Sanctum vocat *Verbum Filii*, solum vult eum nobis manifestare Filium, sicut Verbum vocale conceptus mentis manifestat. Tandem Sanctus Damascenus per *perfectionem absolutam* intelligit, non oppositam relativam, sed omnino integram & completam, seu omnibus numeris absolutam.

Quo sensu
Verbum sit
perfectio ab-
soluta.

X.
Solutus Pater
ad divinis
loquitur, seu
dicit, pro di-
censio scilicet
est Verbum.

Oportet jic Durandus S. Anselmum in Monologio, cap. 46. docentem, *Dicere esse rem cogitare. & idem esse dicere quod intelligere*; unde saepe assertit omnes tres Personas dicere, sicut intelligere: ergo juxta S. Anselmum *dicere*, seu proferre Verbum, est quid essentiale, ac toti Trinitati commune, & omnes dicunt, cum omnes intelligant. Respondetur S. Anselmum in sensu non ita stricto & proprio sed latiore esse locutum, & contra communem acceptionem Patrum illius vocis *dicere*, qui, ut vidimus num. 7. *loqui*, seu *dicere* idem esse aiunt, ac producere Verbum, & propterea negant Patrem esse posse *Verbum*, quia ab aliâ Personâ non procedit. Ex his ergo constat, *dicere* non esse merè intelligere, nec quid essentiale, sed notionale, & soli Patri congruere, cum is solus ad intra Verbum producat.

SECTIO SECUNDA.

Utrum secunda Persona in Divinis sit imago Patris.

I.
Negat Du-
randus Fi-
lium esse Pa-
tris imagi-
nem.

DURANDUS, ut sectione præcedente vidimus, Secundam Trinitatis Personam negavit esse propriè *Verbum*: eandem similiter negat esse *Patris imaginem*: imò rationem imaginis non omnino reperiri assumat in divinis quod imago similitudinem requirat in naturâ, similitudo distinctionem; in divinis autem nulla datur in naturâ distinctio, sicque nec conceptus imaginis. Quod autem imago hic similitudinem petat in naturâ, constat, nam in personalitatibus sunt dissimiles. Ait itaque, rationem Imaginis Filio, non nisi impropriè, & per quandam accommodationem competere, nec Filio convenire magis quam Spiritui Sancto, quem proinde, æquè Patris & Filii imaginem esse asserit, ac Filius est imago Patris, cum ab iis producatur, sitque in eadem cum illis naturâ, & in perfectione æqualis. Et quoad hoc postre-

Patris quo-
runda Gra-
viorum sen-
tentia.

rum de Spiritu Sancto, ex Grecis Patribus non pauci, ut S. Basilius, S. Athanasius, S. Damascenus, & alii, eum identidem Filii imaginem appellant.

Dicendum tamen cum communi Theologorum sententiâ, Filium in divinis esse verè & propriè imaginem Patris, non verò Spiritum Sanctum: ita S. Thomas hic, q. 35. art. 1. & 2. & alii. Probat primò ex illo ad Hebræos 1. v. 3. ubi de Christo dicitur, *Qui cum sit splendor gloria, & figura substantie ejus*. Item ad Coloss. 1. v. 15. *Qui est imago Dei invisibilis*. Idipsum alibi tum in veteri tum novo Testamento habetur. Hinc Sanctus Athanasius Oratio. 2. contra Arianos Verbum Dei vocat *splendorem, charactèrem, & imaginem Patris*. S. etiam Hilarius lib. 2. de Trinit. circa initium, Filium in divinis appellat *Imaginem invisibilis Dei, & formam Patris ingenti*. Eundem S. Ambrosius lib. 10. in Lucam vocat *Plenam imaginem Dei*. Idipsum tradit S. Anselmus, S. Damascenus, S. Cyrillus Alexandrinus, S. Augustinus, & alii.

II.
Filius in di-
vinis est ve-
rè & propriè
imago Patris

S. Athana-
sius.

S. Hilari-
us.

S. Ambro-
sius.

Huic proinde Durandi sententiæ nonnulli gravem, nec immeritò, inurunt censuram. Dionysius Cartusianus eam *periculosam & erroneam*: *Zumel falsam, & nimis periculosam in fide*: alii *temerariam, & errori proximam* appellant, utpote unanimi Theologorum consensio, sententiæque tot Scripturæ ac Patrum testimonii firmata, in re gravissimâ contrariam, quæ omnia ad improprios & metaphoricos sensus detorque, haud dubiè ingentis est temeritatis.

III.
Sententia
huic Duran-
di gratia à
Theologi
incurantur
censura.

In reddendâ tamen hujus rei ratione non omnes perinde conveniunt. Hæc mihi pro præsentî (latior enim ejus discussio ponetur infra, dum de generatione Verbi) hæc, inquam, verosimilior ratio videtur: tria siquidem ex communi omnium conceptu ad imaginem requiruntur: ut sit simile protypò: ut sit ab eo expressa, seu producta, qua de causâ, inquit S. Augustinus, quamvis ovum ovo sit simile, non tamen est illius imago, quia non est ab eo productum: tertio ad imaginem requiritur, ut sit expressa seu producta ex intentione representandi prototypum; & defectu hujus, nec ignis B. ab igne A. productus, quantumvis ei similis, nec arbor ex alterius arboris semine proveniens, est illius imago; in his enim ex intentione naturæ aliud non intenditur, quàm propagatio speciei.

IV.
Trium ad re-
presentationem
genitum præ-
cipue requi-
runtur.

Secus res se habet in iis qui operantur cognoscendo, maxime in præditis intellectu, in his quippe, non speciei tantum propagatio à natura intenditur, sed individui generantis representatio. Hoc autem ex eo colligimus; communi enim omnium existimatione Filius in humanis censetur velut quædam illius imago representare Patrem, ac Pater in Filio adhuc superflite vivere. Hinc Ecclesiastici 30. v. 4. de Patre & Filio dicitur: *Mortuus est Pater ejus, & quasi non est mortuus, similem enim reliquit sibi post se*. Ex quo habetur generantem; non solum ex intentione naturæ producere aliquid sibi simile, sed insuper, quod ipsum exprimat. Genes. item 5. v. 3. dicitur Adam genuisse Sethum *ad imaginem & similitudinem suam*. Idem testantur Patres: sic S. Greg. Nazian. orat. 36. post medium, *Compendiosa, inquit, facilisque paterna natura declaratio est Filius, omne enim quod genitum est, genitorem suum tacitâ quadam voce desinit*: quod etiam apud alios sæpius reperitur.

V.
Alia natura
intenditur in
cognoscendo,
sed, alia in
non cognos-
centibus.

Filius ex in-
tentione na-
tura repræ-
sentat Pa-
trem.

Secunda ergo Trinitatis Persona, cum sit Filius, ipso facto est imago Patris: quo autem pacto sit Filius, & per generationem producatur, accipiendò scilicet ex vi processionis sapientiam, seu actua-

VI.
Secunda Per-
sona est Fi-
lius, ac pro-
inde imago
Patris.

lissimam

lissimam Dei cognitionem, per quam Patrem perfectissimè refert ac repræsentat, quod non facit Spiritus Sanctus, & ideo non est imago, dicitur infra.

SECTIO TERTIA.

Alia quadam de ratione imaginis.

I. *Verum ratione personæ, an essentia, ratio imaginis conveniat Filio.*

QUÆRES, utrū hæc ratio imaginis, Secundæ Personæ conveniat ratione Personalitatis seu relationis, an Essentiæ? Respondetur, cum ad conceptum imaginis, ut diximus, requiratur, & ut sit similis prototypo, & ut ab eo producat, utramque ad rationem imaginis esse necessariam, essentiam quidem, vel sapientiam, tanquam id in quo sunt similes; unde ad Hebræos 1. v. 3. dicitur Filius *Figura substantiæ ejus*. In Concilio etiam Antiocheno appellatur *Imago Divinitatis, essentia, virtutis, & gloriæ*. Unde S. Cyrillus Alexand. Epist. 10. in Concil. Ephes. approbatâ: *Propter eandem, inquit, quam cum illo habet essentiam, & Imago, & character, & splendor est gloria ejus*: quod etiam docent alii Patres. Ratio autem est; imago siquidem requirit similitudinem, Filius autem non est similis Patri in relatione, sed planè dissimilis, ergo ut sit ei similis habere debet aliquid utrique commune, qualis est essentia, intellectio &c.

Filius est Patri similis in essentia.

II. *Quomodo ad rationem imaginis concurrat relatio.*

Ad secundum tamen in imagine requisitum, nempe ut sit expressa, seu producta, necessaria est personalitas Verbi, essentia enim non producitur; unde & in Patre requiritur relatio Paternitatis, quæ eum constituit principium producens, & in Filio relatio Filiationis, quæ illum reddat Verbum productum. *Verbum*, inquit S. Anselmus in Monologio, cap. 37. *hoc ipso quod Verbum est, aut Imago, ad alterum est, quia non nisi alicujus Verbum est, aut imago.*

III. *Ad similitudinem sufficit distinctio personalitatum.*

Ad argumentum ergo Durandi sect. præcedente num. 1. positum, dico licet natura vel sapientia, seu actualis intellectio, eadem numero sit in Patre & Filio, id tamen non obstat, quo minus sint similes, & Filius imago Patris: ad hoc enim sufficit distinctio personalitatum; nam ut dixi Disp. 29. Log. sect. 2. num. 5. 9. & 10. ad rationem similitudinis non requiritur, ut ratio, in qua aliqua duo sunt similia, sit realiter distincta, sed sufficit realis distinctio extremorum. Unde si in duobus partibus esset eadem albedo, in duabus candelis vel stellis eadem lux, illi in albedine, hi in luce essent similes: imò hæc est perfectissima similitudo, utpote omnem excludens dissimilitudinem, ut loco citato, num. 9. ostendi.

IV. *Cur Spiritus Sanctus, nec Patris, nec Filii sit imago.*

Spiritus Sanctus verò quamvis non minus habeat naturam divinam, & reliqua prædicata absoluta, quam prima & secunda Persona, & ab iis etiam producat, nec Patris tamen, nec Filii est imago, quia non procedit per intellectum, seu intellectio- nem, sicque ex vi processionis formaliter non est actualis notitia & repræsentatio Patris aut Filii, sed per modum cujusdam impulsus seu ponderis ab iis producitur. Quæ de causâ S. Augustinus lib. 15. de Trin. cap. 27. ut declaret processionem divinas, ait *Id, quod in nobis per intellectum procedit, esse imaginem, non autem quod per voluntatem*. De quo plura Disp. sequente, cum de generatione Verbi, quod ultimam hujus rei decisionem remitto.

V. *Explicatio*

Græci ergo illi Patres, sectione præcedente, num. 1. citati, dum Spiritum Sanctum vocant ima-

R. P. Comptoni Theol. Scholast. Tom. 1.

ginem Filii, de imagine loquuntur latè sumptâ, prout nimirum solum dicit similitudinem, non autem ut imago ex vi productionis dicit actualem expressionem, seu repræsentationem prototypi, hoc enim habet solus Filius, qui nimirum ex vi productionis accipit actualem intellectio- nem, quæ est substantialis, & perfectissima Patris repræsentatio: hæc autem ex vi processionis non accipit Spiritus Sanctus. Aliam, eamque clariorem rationem cur Filius sit imago Patris, tradam infra, Disp. 65. sect. 8. num. octavo.

quorundam ex Græcis Patribus.

SECTIO QUARTA.

Ex quorum cognitione Filii, & amore procedat Spiritus Sanctus.

HÆc, una est ex præcipuis difficultatibus, quæ in hac materiâ proponi solent, eaque de causâ paulò fufius pertractanda. Quod autem in hoc de Filio dicimus quoad cognitionem, idem dici de Spiritu Sancto potest quoad amorem: eadem proinde operâ utramque difficultatem expediemus.

I. *Eadem hic difficultas est de Filio, & de Spiritu Sancto.*

Quinque hac in re diversæ sunt sententiæ. Scòtus in 1. dist. 27. q. 3. Filium ait procedere tantum ex cognitione Essentiæ divinæ, & attributorum absolutorum, non tamen Personarum, nec ullius omnino creaturæ. Secundò Vasquez hic, d. 42. cap. 4. & 5. cum docet procedere etiam ex cognitio- ne Patris & Filii, non verò Spiritus Sancti, nec creaturarum, etiam possibilem. Tertio Albertinus Verbum docet procedere ex cognitione omnium in Deo, etiam Personarum, non tamen ullius creaturæ. Quarto Bannez & alii Thomistæ hic, q. 34. art. 3. Suarez lib. 9. de Trin. cap. 4. & sequentibus: Tannerus 1. p. q. 4. dub. 3. Arrubal hic, Disp. 125. cap. 2. asserens hoc à communibus Doctorum ut certum supponi: Granado 1. p. tract. 9. Disp. 7. num. 5. hi, inquam, & alii nonnulli Verbum aiunt ex cognitione Essentiæ, Attributorum, Personarum, & creaturarum possibilem procedere, non tamen existentium. Quintò denique alii affirmant Filium ex omnium, etiam creaturarum existentium, cognitione procedere, ut paulò post videbimus.

II. *Quinque diversi dicendi modi circa processionem Filii.*

Varie variè opinantur de processionibus Verbi ex creaturarum.

Prima Conclusio: Verbum divinum ex cognitione, non essentiæ tantum & attributorum, sed Personarum, omniumque adeo quæ in Deo sunt formaliter, procedit: ita Cajetanus hic, q. 34. a. 3. ubi etiam Bannez, Zamel, & alii Thomistæ, Molina ibidem, Valentia 1. p. Disp. 2. q. 3. punct. 2. & Personarum, qui alios asserit: Suarez, Tannerus, Granado & alii num. præcedente citati. Hæc etiam expressâ videtur mens S. Augustini lib. 15. de Civit. cap. 14. ubi sic habet: *Novit omnia Deus Pater in seipso, novit in Filio, sed in seipso tanquam seipsum, in Filio tanquam Verbum suum, quod est de his omnibus, quæ sunt in seipso. Omnia similiter novit & Filius in se, scilicet tanquam ea, quæ nota sunt de his, quæ Pater novit in seipso, &c. Sciunt ergo invicem Pater & Filius, sed ille gignendo, iste nascendo.* Hæc S. Augustinus.

III. *Verbum procedit ex cognitione essentiæ, attributorum, & Personarum.*

S. Augustinus.

Ratio autem est: Filius enim procedere debet ex cognitione perfectissimâ, adeoque comprehensivâ divinæ essentiæ, ergo per eam cognosci debet, non solum essentia, & prædicata absoluta, sed etiam Personæ, cum harum cognitio ad essentiæ comprehensionem, plenamque & perfectam ejus cognitionem planè sit necessaria: si enim in creatis ea,

IV. *Cognitio per quam procedit Verbum, esse debet perfectissima.*